

माहे मार्च, एप्रिल व मे, २०१३ या
कालावधीत अवेळी पाऊस व गारपीट
या नैसर्गिक आपत्तीमुळे ५० टक्केपेक्षा
जास्त नुकसान झालेल्या शेती व फळ
पिकांकरिता मदत देण्याबाबत.....

महाराष्ट्र शासन

कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: नैसआ-२०१४/प्र.क्र.८/१०-ओ,
मादाम कामा रोड, हुतातमा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक: १६ सप्टेंबर, २०१४

वाचा :-

- १) शासन निर्णय महसूल व वन विभाग, क्र.सीएलएस- २०१२/ प्र.क्र.१५७/म-३, दिनांक ३०/१/२०१४.
- २) केंद्र शासनाच्या गृह मंत्रालयाचे पत्र क्र.३२-३/२०१३-एनडीएम-१, दिनांक २१/६/२०१३.
- ३) केंद्र शासनाच्या कृषी मंत्रालयाचे पत्र क्रमांक १२/२/२०१४/डीएम-१ दिनांक १२/३/२०१४
- ४) शासन निर्णय महसूल व वन विभाग, क्र.सीएलएस-२०१४/प्र.क्र.१६/म-३, दिनांक २५/०४/२०१४.
- ५) शासन निर्णय महसूल व वन विभाग, क्र.एससीवाय-०७/२०१४/प्र.क्र.१५/म-११, दिनांक १९/८/२०१४.

प्रस्तावना :-

गारपीट, पूर, चक्रीवादळ, दुष्काळ, आग, त्सुनामी, भूस्खलन, ढगफुटी, टोळधाड व अतिथंडी या नैसर्गिक आपत्तीमुळे बाधित होणा-या शेतक-यांना/व्यक्तींना केंद्र शासनाच्या SDRF/NDRF च्या निकषाप्रमाणे वित्त आयोगाच्या शिफारशीनुसार मदत दिली जाते. या व्यतिरिक्त राज्य शासनामार्फत अवेळी पाऊस, अतिवृष्टी (शेती व फळपिकांच्या नुकसानीसह सर्व नुकसान) आग, समुद्राचे उधाण, वीज कोसळणे या बाबींसाठीही मदत देण्याचा निर्णय घेण्यात आला आहे.

राज्यात माहे मार्च, एप्रिल व मे, २०१३ मध्ये झालेल्या अवेळी पाऊस व गारपीट या नैसर्गिक आपत्तीमुळे ५०% पेक्षा जास्त नुकसान झालेले शेतीपिकांचे ११४५.४७ हेक्टर क्षेत्र व फळपिकांचे २४८६.४५ हेक्टर क्षेत्र मिळून एकूण ३६३१.९२ हेक्टर क्षेत्राचे नुकसान झालेले आहे. त्यानुसार सर्व बाबींचा विचार करून शासनाने पुढीलप्रमाणे निर्णय घेतला आहे.

शासन निर्णय :-

राज्यात माहे मार्च, एप्रिल व मे, २०१३ या कालावधीत अवेळी पाऊस व गारपीट या नैसर्गिक आपत्तीमुळे शेती व फळपिकांचे ५०% पेक्षा जास्त नुकसान झालेल्या शेतक-यांना शासनाने घेतलेल्या निर्णयानुसार मदत देण्यासाठी महसूल व वन विभागाने शासन निर्णय क्रमांक: सीएलएस-२०१४/प्र.क्र.९६/म-३, दिनांक २५ एप्रिल, २०१४ अन्वये प्रशासकीय मान्यता दिलेली असून मदतीचे दर निश्चित केलेले आहेत. तसेच महसूल व वन विभाग शासन निर्णय क्रमांक: एससीवाय-०७/२०१४/प्र.क्र.९५/म-११, दिनांक १९ ऑगस्ट, २०१४ अन्वये रु.४०९.४७ लाख (रुपये चार कोटी एक लाख सत्तेचाळीस हजार फक्त) इतका निधी मदत वाटपासाठी कृषी विभागास वितरीत करण्यात आलेला आहे.

२. वरील पार्श्वभूमिवर, राज्यात माहे मार्च, एप्रिल व मे, २०१३ या कालावधीत झालेल्या अवेळी पाऊस, व गारपीट या नैसर्गिक आपत्तीमुळे ५० टक्केपेक्षा जास्त नुकसान झालेल्या शेती व फळपिकांना (शेतीपिके ११४५.४७ हेक्टर व बहुवार्षिक फळपिके २४८६.४५ हेक्टर असे मिळून) एकूण ३६३१.९२ हेक्टर एवढ्या क्षेत्रासाठी केंद्र शासनाच्या SDRF/NDRF च्या निकषानुसार पुढीलप्रमाणे मदत देण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

अ.क्र.	पिकांचे वर्णन	बाधित क्षेत्र हेक्टर	दर प्रति हेक्टर (रुपये)	मदतीची रक्कम (रु.लाखात)
१	शेतीपिके (वार्षिक पिके) (कोरडवाहू)	११४०.०४	४५००/-	५१.३०
२	शेतीपिके (वार्षिक पिके) (आश्वासित सिंचनाखालील)	५.४३	९०००/-	००.४९
३	फळपिके (बहुवार्षिक पिके)	२४८६.४५	१२०००/-	२९८.३७
	एकूण	३६३१.९२		३५०.९६

२. जिल्हानिहाय व पिकनिहाय क्षेत्र व रक्कम याचा तपशिल सोबत जोडलेल्या परिशिष्ट-अ आणि ब मध्ये देण्यात आलेला आहे.

३. उपरोक्त मदत पुढीलप्रमाणे अनुज्ञेय असेल.

(i) अल्पभूधारक शेतक-यांना २ हेक्टर मर्यादेपर्यंत मदत देय राहील. तर अत्यल्पभूधारक शेतक-यांसह उर्वरीत शेतक-यांना १ हेक्टर क्षेत्र इतक्या मर्यादेपर्यंत मदत देय राहील.

(ii) सदर मदत ही पेरणी केलेल्या क्षेत्राकरिताच अनुज्ञेय राहील.
(iii) शेतीपिके, फळपिके व बहुवार्षिक पिकांसाठी मदतीची किमान रक्कम रु. ७५०/- एवढी असेल तर बहुवार्षिक पिकांसाठी मदतीची किमान रक्कम ही रु. १५००/- एवढी असेल.

४. महसूल व वन विभागाने शासन निर्णय क्रमांक: एससीवाय-०७/२०१४/प्र.क्र.९५/म-११, दिनांक १९ ऑगस्ट, २०१४ अन्वये रु.४०९.४७ लाख इतका निधी “मागणी क्रमांक सी-६, लेखाशिर्ष २२४५, नैसर्गिक आपत्तीच्या निवारणासाठी सहाय्य-०२, पूर, चक्रीवादळे इत्यादी, १०१-अनुग्रह सहाय्य (९१) राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीच्या मानकानुसार खर्च, (९१)(०५) पीक नुकसानीमुळे शेतक-यांना मदत, ३१ सहाय्यक अनुदाने (योजनेतर) (वेतनेत्तर) (२२४५ २४५२) खाली चालू २०१४-१५ या वित्तीय वर्षाकरिता कृषी विभागाला वितरीत केलेल्या निधीतून रु.३५०.९६ लाख (रुपये तीन कोटी पन्नास लाख सोळा हजार फक्त) इतका निधी आयुक्त (कृषी) यांना वितरीत करण्यात येत आहे.

५. सदर रक्कम वितरित करण्यास खालील अटी व शर्तीच्या अधीन राहून शासन मान्यता देण्यात येत आहे.

(१) बाधित शेतक-यांच्या ७/१२ च्या उत्ता-यावर नुकसान झालेल्या पिकांची नोंद असणे आवश्यक आहे.

(२) कोणत्याही खातेदाराला रोखीने किंवा निविष्टा स्वरूपात मदत देऊ नये.

(३) ही रक्कम बाधित शेतक-यांच्या बँक खात्यामध्ये थेट जमा करावी.

(४) ज्या शेतक-यांचे बँकेत खाते नसेल त्यांचे डिस्रो बॅलन्स खाते उघडून वरील अ.क्र.(३) नुसार रक्कम त्यांच्या खात्यामध्ये जमा करावी.

(५) मदत योग्य व्यक्तींना योग्य त्या प्रमाणात मिळेल, याची दक्षता संबंधित अधिका-यांनी घ्यावी. याकरिता पात्र खातेदारांची यादी चावडी / ग्रामपंचायत / कृषि सहाय्यक यांच्या कार्यालयीन सूचना फलकावर लावणे / अचानकपणे तपासणी करणे यासारख्या उपाययोजना कराव्यात.

(६) मदतीची रक्कम खातेदाराच्या बँक खात्यावर थेट जमा करताना मदतीच्या रकमेतून कोणत्याही बँकेने कसलीही वसुली करू नये.

(७) शेतक-यांकरीता वेगवेगळे धनादेश न काढता बँकनिहाय खातेदारांच्या याद्या तयार करून सर्व खातेदारांकरिता एकत्रित धनादेश बँकेत जमा करावा.

(८) निधी मिळाल्यापासून संबंधित अधिका-यांनी मदतीचे वाटप खास मोहिम आखून त्वरीत पूर्ण करावे व वाटप आणि खर्चाचे समायोजन कोणत्याही परिस्थितीत ३१ मार्च, २०१५ पूर्वी पूर्ण करावे.

(९) उपरोक्त कार्यवाहीसाठी लागणा-या अतिरिक्त खर्चासाठी (प्रवास, इंधन, कार्यालयीन खर्च इ.) वाटप केलेल्या रकमेच्या ०.५ टक्के एवढी रक्कम जिल्हा अधिकारी कृषि अधिकारी यांना वितरीत करण्यात यावी.

६. सदर मदत वाटपाबाबतचे लेखे / नोंदवह्या विहित कार्यपद्धतीनुसार अनुदान आहरित व संवितरित करणा-या कार्यालयाच्या स्तरावर अद्यावत ठेवण्यात याव्यात. विहित कार्यपद्धतीनुसार केलेल्या नुकसानीच्या पंचनाम्यानुसार व प्रचलित आदेशानुसार देय होणारी मदतीची रक्कम संबंधितांस वाटप करण्यात यावी

७. नियंत्रक अधिकारी यांना असेही कळविण्यात येते की, प्रत्येक आठवड्याच्या सोमवारी, झालेल्या खर्चाचे विवरणपत्र (साप्ताहिक अहवाल) शासनास न चुकता पाठवावे. कोणत्याही परिस्थितीत मंजूर अग्रिम निधीच्या मर्यादेपेक्षा जास्त खर्च होणार नाही याची दक्षता नियंत्रण अधिकारी यांनी घ्यावी. अनुदान वाटपासंबंधीचे उपयोगिता प्रमाणपत्र दिनांक ३१ मार्च, २०१५ रोजीपर्यंत कृषी विभागाला न चुकता पाठविण्यात यावे.

८. सदर रु.३५०.१६ लाख इतका निधी अर्थसंकल्पीय वितरण प्रणालीवर (B.E.A.M.S.) उपलब्ध करून देण्यात येत आहे. सदर निधीचे जिल्हानिहाय वितरण करण्यास आयुक्त (कृषि), महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांना प्राधिकृत करण्यात येत आहे. तसेच निधी सन २०१४-१५ या वित्तीय वर्षात खर्च करण्यासाठी आयुक्त (कृषि), महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांना आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे.

९. नियंत्रक अधिकारी आयुक्त (कृषि), महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांना असे कळविण्यात येते की, सदर अनुदानाची रक्कम त्यांनी अनुदान प्राप्त होताच विनाविलंब वितरित करावी. तसेच सदर अनुदान ज्या प्रयोजनासाठी वर्ग करण्यात आले आहे, त्याच प्रयोजनासाठी त्याचा वापर होत आहे याची खातरजमा करावी. निधीच्या वाटपाचे लेखे, अभिलेखे / नोंदवह्या विहित कार्यपद्धतीनुसार अनुदान आहरित व संवितरित करणा-या कार्यालयाच्या स्तरावर अद्यावत ठेवण्याच्या सूचना संबंधितांना देण्यात याव्यात. कोणत्याही परिस्थितीत मंजूर निधीच्या मर्यादेपेक्षा जास्त खर्च होणार नाही व हा खर्च दिनांक ३१ मार्च, २०१५ पूर्वी करण्यात येईल याची दक्षता नियंत्रण अधिका-यांनी घ्यावी. वितरित करण्यात आलेल्या अनुदानातील जर काही रक्कम खर्ची पडणार नसेल तर ती रक्कम विहित वेळेत शासनास प्रत्यार्पित

करण्यात यावी. अनुदान वाटपासंबंधीचे उपयोगिता प्रमाणपत्र विहित कालावधीत विहित नमुन्यात या विभागास पाठविण्यात यावे.

१०. नियंत्रक अधिका-यांनी, अनुदान वाटपाचा मासिक अहवाल सचिव (मदत व पुनर्वसन), महसूल व वन विभाग व अपर मुख्य सचिव (कृषि) यांना न चुकता प्रत्येक महिन्याच्या १० तारखेपर्यंत सादर करावा. आहरण व संवितरण अधिका-यांनी कोषागार / उपकोषागार यांजकडे पाठविण्यात येणा-या बिलासोबत जोडल्या जाणा-या कॉम्प्युटर स्लिप मध्ये गौण / उपशीर्षाच्या गणक यंत्र संकेतांकाचा न चुकता उल्लेख करावा, असे आदेश कृपया संबंधित अधिका-यांना नियंत्रण अधिका-यांनी द्यावेत. तसेच कोषागारातून / उपकोषागारातून आहरित केलेल्या रकमेचा अहवाल शासनास सादर करावा. सदर अनुदानासंबंधीचे विनियोजन लेखे दर तीन महिन्यांनी महालेखाकार कार्यालयाकडून प्रमाणित करून शासनास सादर करण्यात यावेत व वर्षअखेरीस संपूर्णपणे प्रमाणित विनियोजन लेखे या विभागाकडे सादर करण्याची दक्षता नियंत्रक अधिका-यांनी घ्यावी. मदत वाटपात कोणताही गैरप्रकार होणार नाही याची दक्षता घेणारी कार्यपद्धती आयुक्त (कृषि) यांनी विहित करावी व त्यानुसार मदतीचे वाटप करावे.

११. हा शासन निर्णय, वित्त विभागाने त्यांच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र.४३१/२०१४/व्यय-९, दिनांक ४/८/२०१४ अन्वये, दिलेल्या सहमतीस अनुसरुन निर्गमित करण्यात येत आहे.

१२. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक संकेताक २०१४०९१७१६०७४६७९०९ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(रा.बा.घाडगे)

उप सचिव (कृषि), महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा.मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव,
२. मा.उपमुख्यमंत्री यांचे उप सचिव,
३. मा.मंत्री (कृषि) यांचे खाजगी सचिव,
४. मा.मंत्री (मदत व पुनर्वसन) यांचे खाजगी सचिव,
५. मा.मंत्री (फलोत्पादन) यांचे खाजगी सचिव,
६. सर्व मा.मंत्री यांचे खाजगी सचिव,

७. मा.राज्यमंत्री (कृषी) यांचे खाजगी सचिव,
८. मा.राज्यमंत्री (मदत व पुनर्वसन) यांचे खाजगी सचिव,
९. मा.राज्यमंत्री (फलोत्पादन) यांचे खाजगी सचिव,
१०. सर्व मा.राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव,
११. मा.मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन यांचे उप सचिव,
१२. अपर मुख्य सचिव (कृषी व पणन) यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई-३२,
१३. अपर मुख्य सचिव (महसुल), महसुल व वन विभाग, यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई ३२,
१४. अपर मुख्य सचिव (वित्त), वित्त विभाग, यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई-३२,
१५. प्रधान सचिव (व्यय), वित्त विभाग, यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई-३२,
१६. सचिव (मदत व पुनर्वसन), महसुल व वन विभाग, यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई ३२,
१७. आयुक्त (कृषि), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे,
१८. सर्व विभागीय (महसूल) आयुक्त,
१९. सर्व जिल्हाधिकारी,
२०. सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद,
२१. सर्व संचालक/सहसंचालक, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे,
२२. सर्व विभागीय कृषी सहसंचालक,
२३. महालेखापाल (लेखापरीक्षा / लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र राज्य-१/२, मुंबई/नागपूर,
२४. संचालक / सहसंचालक, लेखा व कोषागारे, मुंबई,
२५. अधिदान व लेखाधिकारी, मुंबई,
२६. निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई,
२७. सर्व जिल्हा अधिकारी कृषी अधिकारी,
२८. सर्व कृषी विकास अधिकारी, जिल्हा परिषद,
२९. सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी
३०. महसूल व वन विभाग (म-३), (म-११),
३१. वित्त विभाग (व्यय-१/व्यय-९/अर्थसंकल्प-१३/अर्थोपाय),
३२. संगणक कक्ष, ५ वा मजला, नवीन प्रशासन भवन, मुंबई-३२,
३३. सर्व सह सचिव/ उप सचिव / अवर सचिव, कृषी व पदुम विभाग,
३४. सर्व कार्यासन अधिकारी, कृषी व पदुम विभाग,
३५. ग्रंथपाल, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय ग्रंथालय, सहावा मजला, विधान भवन, मुंबई ३२,
३६. माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, मंत्रालय, मुंबई-३२,
३७. निवड नस्ती.

कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक : नैसआ-२०१४/प्र.क्र.ए/१०-ओ, दिनांक १६ सप्टेंबर, २०१४ चे सहपत्र.

प्रधान यांचे पानी ने मोरे २०१३ मध्ये अवेळी पाझस व गारपीट यातुले शेतीपाकांचे व फक्तपाकाचे ५० टक्क्यवरील नुकसानापत्र संसदाबाबदाचा अहवाल (क्षेत्र- हेडर) दिनांक :०८/०१/२०१४.

कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक : नैसआ-२०१४/प्र.क्र.ए/१०-ओ, दिनांक १६ सप्टेंबर, २०१४ चे सहपत्र।